

Ennek a számnak az ára 4000 korona.

Negyvenhatodik évfolyam.

23. szám.

Debrecen, 1926 június 5.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

A német barátság.

A porosz kultuszminiszternek Magyarországon járása aktuálissá teszi a német kultur-kapcsolatainkról elmélkedést. Dóczi Imre abban a gazdag tartalmú beszédben, melyet az egyházkerületnek az előkelő vendég tiszteletére adott vacsoráján pohárköszöntő formájában mondott el, remekbe menő képét adta a németekkel való kulturális kapcsolataink múltjának s rámutatott arra is, hogy e kapcsolatnak jövőben is fenntartására számítunk.

Valóban aligha van a magyar nemzetre más választás, ha csak a Balkán-színvonal felé nem törekszik, mint a német kulturális kapcsolatok fenntartása és erősítése. Csakhogy ezeknek a kapcsolatoknak ahhoz, hogy nemzetünk javát szolgálják, másminőségűekké kell válniuk, mint aminek eddig voltak. Ha azt akarjuk, hogy a német befolyás mellett fejlődő kulturánk igazán magyar és nemzeti szellemű legyen, nem az eddigi idegenkedéssel, hanem öntudatosan, készséggel és szeretettel kell elfogadnunk, sőt keressük a német kulturát.

Paradoxnak látszik ez az állítás, holott nagyon egyszerű igazság.

A magyar nemzet négyszáz esztendő óta állott német felsőbbség alatt. Természetessé tette ez azt is, hogy a kulturánk megmásíthatatlanul a német kultúra útján indult el, s a négyszáz esztendő eredményeknek sutba dobása nélkül most már nem szakadhatunk el a német kultúrától; — és azt is, hogy a magunk ősi szabadságának elvét mindenkor hirdelve, de tényleg kisebb-nagyobb mértékben mindig a német erőszakot szenvedve, a nemzet nagy része kiméletlen ellenszenvre gyúlt a német, s minden, ami német, ellen. Különösen mi, reformátusok, akik szintiszta magyarságunkban is az első sorban éreztük az idegen járom súlyát, a vallásunk üldözése miatt kétszeres indulattal fordultunk a német ellen, nem gondolva meg, hogy azok a „németek“, akikkel nekünk bajunk volt, az esetek nagy részében csehek, lengyelek, horvátok, szerbek és oláhok, vagyis az uralkodó-csalá-

dunk mindenféle nemzetbeli nem-magyar támasztékai, s nem gondolva meg, hogy a huncutnak szidott német volt a reformáció kezdője és főtámogatója s a népes nemzetnek csak az a kisebbik fele áll hadilábon a reformációval, amelyet a Gondviselés a mi büntetésünkre ide mellénk rendelt.

Ennek az ellenszenvnek a következése volt az, hogy a magyar, s legkivált a kálvinista magyar, nemcsak nem vonzódott a német kultúrához, hanem valósággal dicsekedett vele, hogy nem tud, nem akar németül tudni. Baksay Sándor is bizonyos büszkeséggel beszéli el, hogy olyan családból származik, amelynek a mohácsi vész óta minden tagja tudott vagy latinul, vagy görögül, vagy mindakét nyelven, de olyan, aki németül tudott volna, nem volt közöttük egy sem. Középiszkoláinkban a német nyelv még Hamupipókének is nagyon alsórendű volt, nehogy maga a tanár is virtust csinált belőle, hogy a tanítványai ne tudjanak németül, a szülők, ha módjukban állott, inkább franciául, vagy angolul taníttatták a gyermekeiket, mint az iskolában is kötelező németre, s mikor Csáky Albin kultuszminiszter elrenelte a német nyelv komolyabb színvonalú tanítását, valósággal lázba jött az ország, kivált a fiatalság, mely Tisza és Fejérváry mellé éppen ezért fogta harmadiknak Csákyt az „abcug“-gal emlegetettek közé.

Mindez nem lett volna nagy baj, ha a tudomány nyelve világszerte a latin marad. A magyar ember, a kálvinista ősmagyar-maradék, jól tudott latinul s szabad volt előtte az egész világ tudománya. A munkáit maga is latinul írta, abban a tudatban, hogy művét az egész világ tudományossága megismeri és bírálhatja: ennek folytán jól meggondolta, hogy mit ír. — Bizony keveset produkált, de amit írt, az az ő maga munkája volt, olyan, amelyből a külföld tudósai is meríthettek.

Azóta azonban, amióta a tudományos irodalom nyelve mindenfelé — csekély kivétellel — a nemzeti nyelv: a kálvinista magyarság kiszorul a tudósok nemzetközi kapcsolatából, vagy legalább is e haza más fiaival szemben

hátterbe szorul. Római katolikus és ágostai hitvallású testvéreink között sok a német; a zsidó, mint falusi paraszt-zsidó is beszél valamely rontott német nyelven, a gyermekének tehát nem nagy dolog a német tanulás. Ezek mind könnyen férnek hozzá a német kultúra bőséges kincses házához. Amazok közül, ha ki valami igazán érdemeset ír, nagyobb önmegerőltetés nélkül közreadja németül is, tehát igazán a világ elé viszi. Mi legfeljebb mások segítségével fordítgatjuk a munkánkat s néha így is kevés eredménnyel, vagy a favágással felérő izzasztó munkába elkészülte előtt belefáradva. Viszont azok között, akik csak magyarul adják közre a munkájukat, ma már sok van olyan, aki azt semmi más nyelven nem merné publikálni, mert azonnal rajta kapnák, hogy másoktól tulajdonította. De a kis körre terjedő magyarság piacán megjelent művekről úgy sem vesz tudomást a világ. Akkor sem, ha mástól szedettek, akkor sem, ha igaz gyöngyök. Akkor sem, ha fricskát, akkor sem, ha babért érdemelnének.

Így esik, hogy a tudomány szentelt berkeibe a próféták mellett, sőt néha azoknak rovására, mind nagyobb számmal tolakszanak be magamutogató nyeglék, akik a jobb ízlésűeknek sokszor elveszik a kedvét olyan munkától is, amit különben nagyobb nehézség nélkül elvégezhetnének.

Innen van az, hogy a mi nehézkes kálvinista magyarunk hova inkább kisebb százalékban van képviselve a patent tudósok birodalmában. Innen az, hogy a kincs, amit a német kultúrán át kapunk, ma már a nemzeti nyelven írt tudomány korszakában nem válik úgy magyar nemzeti kincssé, hanem sokszor pőrén a maga eredeti németiségében vagy nemzetköziségében, a mi helyzetünknek, viszonyainknak, nemzeti érdekeinknek mérlegelese nélkül adatik át a nemzet szellemi táplálékául. Holott azt a tételt, hogy az igazság mindenütt egyformán igazság, és hogy a tudományban speciális nemzeti szempontok figyelembe vételének nincs helye, — csak majd akkor fogadhatjuk el igaznak, ha Párisban jó étvágygal eszik a töltött káposztát s a magyar ember nem lesz beteg a rántott békától.

Nekünk a nemzetünk iránti kötelességünk magunkat tökéletesen képessé tenni a tudomány művelésére. Ez pedig nem megy másként, mintha félre tesszük az évszázadok alatt érthetően kifejlődött ősi ellenszenvet s a nagy és bukásában is dicsőséges német nemzet iránti tisztelettel s nagyszerű példájuk utánzására tette készen: képessé tesszük magunkat a világot mozgató német kultúra közvetlen és teljes elfogadására, — azért is, hogy nemzetünk szellemi kincses háza így nagyot gazdagodjék, — meg azért is, hogy mindaz, ami e kincses házunkba bekerül, általunk igazán nemzeti kincsesé legyen.

Takarékpénztári csekkszám 43,916.

Dóczy Imre beszéde.

Nagyméltóságú Miniszter urak! Mélyen tiszteil Társaság!

Engedjék meg, hogy egyházkerületünk főgondnokának, Degenfeld gróf öméltóságának üdvözlő szavai után a kultúra munkásai részéről néhány töredékes szóban én is kifejezést adhassak annak a fölemelő érzésnek, mely ez ünnepélyes órában eltölti lelkünket, kik ez ősi, közel 4 százados kollégiumunk egyszerű falai között jelenleg két ország közokt. miniszterét, két nemzet kulturájának vezérét üdvözölhetjük szerény körünkben. Olyan két nemzetét, melyeket eddigelé századokon keresztül a kultúra közössége kapcsolt össze, most pedig a világháború küzdelmei és csapásai a balsorsban is testvérekké avattak s egybeforrt akarattal kuzdenek feltámadásukért.

Hazánk kulturális kapcsolata a német, s közelebbről az abban is vezérszerepet vivő porosz kultúrával végig húzódik közművelődésünk egész történetén. Kezdve a keresztyénség világalakító hatásától, a reformáció újjáteremtő szellemétől iskoláink berendezéséig mindenütt a hatalmas germán szellem szövétneke világított előttünk. Ime, ez ősi kollégium is a wittenbergi egyetem hajtása volt, Melancthon tanítványai lettek tanáraivá s a wittenbergi magyar bursa alapszabályai lettek törvényeivé. S később is, míg csak tanárképzésünket országosan nem rendeztük, tanárink többnyire a német egyetemeken nyerték tudományos kiképzésüket s hazai egyetemeinket és középiskoláinkat is német minták szerint rendeztük be, tanterveinkben nagynevű paedagogusaiak voltak tanítómestereink.

E történelmi kapcsolatot ápolja működésével s pecsételi meg nagybecsű látogatásával Poroszország jelenlegi közokt. minisztere: dr. Becker Károly Henrik ő excellenciája, kinek kulturmunkáját, hogy saját nemzete is mily nagyra értékeli, legjobban mutatja az, hogy az egyetemi katedra tudós munkaköréből hívta el a közélet küzdő terére s a porosz közoktatásügy vezérévé emelte; magyar barátságát, nemzetünk iránti rokonszenvét s történelmi hivatásunk értékelését pedig legélelmebben illusztrálja a berlini egyetemen az ő javaslatára létesített magyar nyelvi és irodalmi rendes tanszék és magyar tudományos intézet felállítása, valamint e történelmi jelentőségű látogatása is, mellyel nemzeti kultúránkat közelebbről megismerni törekszik. Legyen neki ezért minden elismerésünk, tiszteletünk és hálánk szerény jutalma.

De a két nemzet kulturális kapcsolatát époly hiven s mint a tudomány hivatott képviselője époly magyar látókörrrel munkálja saját kultuszminiszterünk: gróf Klebelsberg ő excellenciája is, kinek reformmunkálatai már eddig is korszakossá tették kultuszminiszterségét hazai közoktatásügyünk történetében. S míg a berlini

egyetem mellett általa szervezett collegium hungaricummal tanárképzésünk színvonalát emelni s a magyar lélek tudományos munkáját a német szellem közösségébe igyekszik bekapcsolni, addig itthon új középiskolai törvényünkben a német talajon kifejlődött középiskolai típusok meghonosításával s közoktatásunk egész vonalán tervbevevett reformjaival nemzeti közművelődésünk általános emelését munkálja. Övé az érdem, ha e tanügyi reformokból nemzetünk jövőjére áldás származik. Mert a nemzetek jövőjének biztosítása ma kulturájokban rejlik. Találónan mondta dr. Becker ő excellenciája budapesti előadásában, hogy a közoktatásiügyi miniszterium ma az igazi honvédelmi miniszterium.

Az antant hatalmasságai győzelmi mámorukban leszerelheték fegyvereinket, de nem nyűgözhetik le szellemi erőnket. S miként hajdan a világhódító Róma leigázta Hellást, de a görög szellem hatalma úrrá lett hódítóin is, úgy a hatalmas német szellem kulturfőlénye előtt meg kell hajolniok a világháború győzteseinek is, s azt a vezető szerepet, melyet a tudományosság és erkölcsi kultúra magaslatán idáig vitt, az emberi haladás egyetemeres érdekéből ki kell vívnia a jövőben is. szellemi és erkölcsi súlyával pedig vissza kell vívnia e nagy nemzet politikai jelentőségét is. E kulturával való kapcsolatunk van hivatva szerencsétlen hazánkat is fölemelni s elszakított testvéreinket a műveltség alacsonyabb színvonalán álló népek igája alól felszabadítani.

E magasztos célok munkálására, nemzeti eszményeink megvalósítására a két nemzet közokt. miniszterének: Dr. Becker és Klebelsberg gróf ő nagyméltóságainak a nemzetek sorsát intéző Gondviselés adjon erőt és lankadatlan energiát, kormányzásukat tegye a német és magyar nemzet jövőjére áldásossá, munkájukat gyümölcsözővé, őket pedig nemzetük boldogítására az Isten sokáig éltesse!

Egyház

Őszinte szavak a zsinat tagjaihoz, a lelkészválasztás ügyében.

Valahányszor a lelkészválasztás problémájáról esik szó, mindig egyik nagyérdemű kerületi tanácsbíráknak, Márk Endrének a szavai jutnak eszembe, aki két évvel ezelőtt egyik kerületi bírósági ülésen ilyen szavakkal vezetett be egy ágas-bogassá kinőtt, pap és tanító ellen elrendelt fegyelmi esetet: Méltóztassék idefigyelni. Ez a fegyelmi ügy jó példája annak, hogy mimódon lehet kis dologból nagy dolgot, kis bajból nagy bajt csinálni...

Hát bizony tökéletesen igazsága van Márk Endrének. Kis dologból szoktak az emberek — különösen magyar emberek — nagy dolgot,

kis bajból nagy bajt csinálni. Nemzeti betegség ez. S minthogy mi, reformátusok, vagyunk a legtipikusabb magyarok, — különösen a mi betegségünk.

Jó példa erre a református lelkészválasztás problémája. Én például, aki e sorokat írom, rettenetes kárát vallottam sok, nagyon sok kollégámmal együtt annak idején a minősítési törvénynek. Természetesen az akkori lelkész nemzedék velem együtt kérte (írhatnám, hogy követelte) a minősítési törvény enyhítését s a próbaszónoklat megengedését. Nos, és mi lett a dologból? A legutóbbi zsinat nem hogy enyhítette, hanem egyenesen eltörölte a minősítési törvényt. A próbaszónoklat megengedésére vonatkozó kérelmünket pedig egyszerűen figyelmen kívül hagyta. Szóval a legutóbbi zsinat bizonyos magyar betegségekre valló „szélsőséges“ munkát alkotott. A kisebb bajból nagyobb bajt csinált. Úgy, hogy előre lehetett látni, hogy a legutóbbi zsinati törvények életbeléptetésétől kezdve még nagyobb lesz a visszaélés, a vesztegetés, az etetés és itatás s ennek folytán az érdem, a tehetségek elnyomatása, letörése, mint annak előtte.

Sőt ma már — fájdalom — ott tartunk, hogy hajlandók lennének közöttünk sokan Maklár Károly kollégánk javaslata szerint eljárni, aki az egyhangú meghívás sikertelensége esetén egy szűkebbkörű bizottságra bízna a lelkészválasztás fontos actusának elvégzését.

Pedig ez is „szélsőséges“ javaslat. Horatius egyik remekében minden mélyebben gondolkozó lélek számára az arany középutat — „auream mediocritatem“ — ajánlotta. Az igazság, az arany igazság, a református lelkészválasztás problémájánál is ott megy az „arany középuton“.

Kivéve az olaszok nagy fiának, Mussolininak, életcélját és erőszakos idealizmusát, a népjogok uralmának korszakán vezet át bennünket a gondviselés. Ne tegyünk tehát — éppen mi, magyar reformátusok — senkit jogfosztottá. Hadd válassza meg a nép, akit igazán szeret, akiben lelki örömét találja akkor, amikor az evangéliomot hirdeti...

Hogy azonban a nép úgy ne járjon el, mint amikor Krisztust keresztire feszítette, szóval, hogy vissza ne élhessen választói jogával, a hivatásosabb lelkeknek, akik életük fáklyáját az anyaszentegyház oltáránál lobogtatják el, legyen gondjuk arra, hogy alkalmas lelkészjelöltekről gondoskodjanak...

Szóval nincs itt egyéb hátra, ha a lelkészválasztás problémáját okosan, praktikusán, a protestáns eszmék virágoztatása érdekében óhajtjuk megoldani, mint az, hogy a minősítési törvényt szelídebb alakban, mint volt az 1907-ik évben életbeléptetett zsinati törvények előtt, újból életbeléptetjük és a próbaszónoklatot megengedjük.

Az 1891—93-ik évi zsinati törvények pél-

dául az első osztályú ekklezsiából egyenesen kizárták az „elégéses“ osztályzatú segédlelkészeket. Hát ilyen drákói eljárásra, indokolatlan szigorúságra nincsen szükség. A régi jó öregek ezt megtehették. Ezt azonban ma már megtennünk nem lehet és nem is szabad. Mert ezzel a paragrafussal nagyon sok ártatlan, önérzetes lelket tehetünk tönkre.

A minősítési törvény fokozatát például — szerény nézetem szerint — a leghelyesebb dolog lenne ilyenformán megállapítani: A „jeles“ eredménnyel végzett segédlelkész két év múlva lenne válaszható bárhova; a „jó“ eredménnyel végzett segédlelkész négy év múlva; az „elégéses“ eredménnyel végzett segédlelkész öt év múlva.

A próbaszónoklatra nézve pedig életbeléptetném, hogy minden pályázó egy-egy „vasárnap délelőtti istentiszteletet“ elvégezhet abban a gyülekezetben, ahová pályázatát beadta. Köteles azonban az istentisztelet elvégzése után egy óra elmúltával eltávozni.

Idézőjel közé tettem ezt, hogy a „vasárnap délelőtti istentiszteletet“ végezné el. Még pedig azért, mert ha ezt véletlenül nem mondja ki a zsinat, akkor a kevésbé óhajtott pályázókat csak vasárnap délutánra invitálja meg az ekklezsia bölcs elöljárósága. Mert hát ilyenkor kevesen vannak a templomban s a kiválóbb szónokok szuggeráló hatalma semmivé lesz...

Szerény kérésem, illetve javaslatom a mi igen tisztelt zsinati atyáinkhoz abból a ma már nagyon is szükséges alapelvből fakadt, mely szerint helyet kell adnunk a „felülről való irányításnak“. A szónoki tehetséget, készséget, rátermettséget az Isten adja. S ha a felülről való irányítás alapelvét elfogadjuk, akkor a világ teremőjének, a Mindenható Istennek, a tehetségek adományozójának útjába állanunk nem lehet és nem is szabad...

Annyira hiszem és vallom ezt az alapelvet, hogy a legutóbbi évek csúfos, szerencsétlen lefolyású lelkészválasztási eseteit úgy tekintem, mint az Isten és a nagy természet örökérvényű törvényeinek áthágásért kijáró, méltó büntetésünket. Szerény nézetem szerint ma már, több, mint három évtized tanúságai után, teljesen vitán felül áll amaz igazság, hogy a gyülekezet teljes színe előtt végzendő próbaszónoklatot megtiltanunk nem szabad.

S ha a felülről való irányítás alapelvét elfogadjuk, akkor a teológiai tanárok, a segédlelkészi és lelkészi vizsgákon jelenlevő egyházi és világi férfiak irányítását is feltétlenül respektálnunk kell. Mert hiszen tőlük függ majd a minősítés. A lelkészi pályára lépő ifjúság életére — minthogy az általuk adott osztályzat éveket jelent az egyes lelkészek élettartamára nézve — nagy befolyással lesznek és lehetnek.

A választó gyülekezet hitéletére nézve pedig csak jótékony hatással lesz az a körülmény,

hogy jobbnál-jobb szónokot hallgathat vasárnapról-vasárnapra a saját templomában. Viszont a papi pályára lépő ifjúság is nagyobb szorgalommal igyekeznék az egyes teológiai tudományágakban ismeretre szert tenni. Azt megengedem, hogy kifogást szerény javaslatom ellen is lehet emelni De hát hibát találni könnyű dolog a legjobb, a legönzettelenebb javaslatban is.

Szerény javaslatom különben nem abból a praktikusnak látszó alapelvből indult ki, hogy „minden hely megkapja a maga emberét és minden ember a maga helyét“, — hanem egyedül az Isten dicsőségét hirdető, az Isten országát kereső magyar református Sion felvirágoztatásának alapelvéből.

Mert a nagy természetben is csak ott van élet és virágzás, ahol a napsugár útát törhet magának.

Nálunk eddig a hivatásos szónokokat, a jelesebb készütségű papokat eltiltották a „törvények“ a választó gyülekezet katedrájában való megjelenéstől. Kizártuk a napsugarat az anyaszentegyház mezejéről. Szabad útát engedünk sok helyen — akaratlanul is — a szerénytelenségnek, a terrornak, a vesztegetésnek; a tehetségek kegyetlen, irgalmatlan letörésének.

Évtizedekkel ezelőtt humort láttunk abban, amikor néhai jó Hazafi Veray János fűzfa poétánk így szólt a diákokhoz a Kollégium homlokzata előtt: Fiúk, emeljete fel!... Az utóbbi időkben mi is engedjük, hogy a választandó lelkészek, segédlelkészek, akiket a gyülekezet meg sem hallgathatott, ilyenformán voltak kénytelenek rimánkodni a választó atyafiak előtt: Emberek, emeljete fel!... Néha talán még ez is elrepült egyik-másik tágabb lelkiismeretű jelölt ajakán: Pénzt is kaptok, italt is kaptok, még a díjlevélből is engedek... Csak emeljete fel!)

Üzenjük meg tehát a hadat a szerénytelenségnek, tolakodásnak. Engedjük be már egyszer a napsugarat a lelki élet mezejére is. Hadd legyen ott is élet és virágzás.

Baráth Imre.

Püspöki egyházlátogatás a szatmári egyházmegyében.

I.

A megcsonkított, de még így is legnagyobb számú gyülekezettel bíró szatmári traktus nagyobbik felének meglátogatására május hó 29-én, szombaton, hajnali 2 órakor indult el az egyetemes konventi ülések fáradalmait még ki sem pihenhetett Püspök úr, kíséretársaival, az egyházkerületi lelkészi főjegyzővel és a püspöki titkárral. Reggel fél 9-kor érkezett meg Mátészalkára, ahol az állomáson az egyesített Szatmár-, Bereg-, Ugocsavármegye tisztikara

élén dr. Streicher Andor alispán, a helyi református egyház nevében pedig Kincses István lelkipásztor üdvözölte. Villásreggelire igen lekötelező szívességgel Péchy László főispán és nagykárolyi egyházmegyei gondnok látta vendégül a püspököt és kíséretét, akik aztán a házigazdától s egyéb vármegyei előkelőségektől kísérvé, automobilon azonnal áthajtottak Kocsordra, a legelső szatmári traktusbeli egyházközségbe. Az egyházmegye határán, a Krasznahídnál hatalmas küldöttség élén várta a püspököt Sípos József esperes, dr. Komoróczy Iván m. kir. kormányfőtanácsos, egyházmegyei gondnok, gróf Tisza Lajos kocsordi nagybirtokos s más lelkészi és világi előkelőségek társaságában. Az esperes részéről elhangzott meleg üdvözlés után megtörtént a bevonulás Kocsordra, ahol a püspök és kísérete éjszakára a Tisza-kastély vendége volt. Délelőtt Kocsordon, délután a szomszéd Györteleken folyt le az istentisztelettel kapcsolatos egyházvizsgálat. A következő nap, május 30-ika, mint vasárnap, egészen a csonkamegye egyik, politikailag és egyházilag legkiemelkedőbb pontjának, Fehérgyarmatnak volt szentelve, ahová ez alkalommal az egyházmegye lelkészei közül, legnagyobb részben — ami különösen kedves jelenség volt — feleségestől 30-nál többen begyültek (néhányan az elszakított részekről is) s ahol a polgári község, élén a majdnem teljes számban begyült vármegyei vezető értelmiséggel, felekezeti különbség nélkül teljes szíve szerint együtt ünnepezték a több, mint negyedfélezer lelkes, virágzó református egyházzal. A délelőtti istentiszteleten, amelynek közönségét a zsúfolásig megtelt ősi templom képtelen volt befogadni, a főjegyző bibliaolvasása és imádsága után a püspök mondott szívekigható prédikációt a keresztyéni hősiességről; délután pedig, éppen hősök emlékvasárnapja lévén, főlemelő ünnepély volt a község hősi halottainak emlékműve előtt, a püspök imádságával és a főjegyző beszédével. Az egyházi vegyeskar mindkét alkalommal feltűnően szép, bármely nagyvárosra beillő énekszámokat adott elő.

Úgy a református egyházi tényezők — papok és világiak, vezetők és nép — részéről,

mint a polgári közélet különböző tényezői részéről, melegen és impozánsan nyilvánul meg a tisztelet és a ragaszkodás az egyházkerület első pásztorára iránt, akinek hatalmas igehirdetésétől, buzdító és irányító megnyilatkozásaitól s egész körülrajongott személyisége hatásától a sok anyagi és lelki teher alatt görnyedező lelkek és gyülekezetek csüggendezésükben erőt, homályukban biztos útmutatást, a jelen sivárságában a jobb magyar jövő bizonyosságának ércszavú bizonyoságtételét várják. Meghatónál-meghatóbb üdvözlések egész sora bizonyítja ezt csaknem szakadatlan, színes és forró pergéssel s a püspök úr törhetetlen erővel állja és a szeretet és az igazság megejtő és meggyőző sugaraival viszonozza a hűség és a bizalom e szent pergőtüzét. Egyéb, egyenként föl nem sorolható szebbnél-szebb, bájosnál-bájosabb ünneplő jeleneteken kívül hadd említsem csak a fehérgyarmati üdvözléseket, amelyek hivatalos formáinak nyomában az igen barátságos és emelkedett hangulatú közebeden még szebb folytatása lett s a nagyszámú ünneplő megnyilatkozásból fenkölt egyértelműséggel csendült ki alapakkordként az a közmeggyőződés, hogy a püspök e régen várva-várt körútjával nemcsak református egyházunkat, de a csonka hazát és a megtépett magyar lelket is hatalmasan építeni és gyógyítani képes és hivatott. E meggyőződés bizonyosságként igen nemes hangú üdvözléssel jelent meg a püspök előtt a fehérgyarmati róm. kath. plébános, Bartha Mihály is, egyházközsége nagyobb küldöttsége élén.

A Fehérgyarmaton töltendő éjszaka után, Isten segítségével bizakodva, munkára és szolgálatra készen indul tovább az egyházlátogatás tengelyen a megye belsejébe, a Szamos, Kraszná, Tur és Tisza termékeny, de árvízről is anynyit látogatott közeire, amelyeknek tiszta magyar, mély történelmi erőktől és hagyományoktól hordozott derék kálvinista népére, hisszük, e látogatás nyomán kitarul az isteni Lélek termékenyítő árja is.

Fehérgyarmat, 1926 május 30. este.

Notarius.

Törlesztéses kölcsönöket

35 évre, valamint részünkről egy évig felmondhatlan váltókölcsönöket földbirtokra, első helyi bekebelezés mellett legelőnyösebben folyósít az

Általános Forgalmi Bank Részv.-társaság

Közélet

A gebei jogeset.

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

E lap május 22-iki számában közölt „Egy különös jogi eset” című közleményre az audiatur altera pars elvénél fogva engedtessek meg nekem is némi rectificáló megjegyzést tenni.

Ha úgy írja meg a dolog historicumát Szigethy tiszteletes úr, amint történt, nem szólalnék fel, sőt érezvén a mea culpa nyomását — hallgatnék. De az ő előadása még a valószínűség látzata nélkül is szűkölködik.

A tényállás, amit bizonyítani tudok, ez: közfelkiáltással megválasztották a gondnokot — hogy ki az —, a név nem fontos, aminthogy az én nevemet se írja ki a Tiszteletes úr. A választás után nemcsak a Főgondnok úr, de panasztevő Szigethy tiszteletes úr is szívök szerint gratulálnak a megválasztottnak s szerencsét kívánnak megkezdendő nemes munkálkodásához. Hát e tényből mit lehet józanul leszűrni, mint azt, hogy acceptálja, szereti a Tiszteletes úr is azt, akit a választó közönség egyhangúlag megnyilvánult bizalma a tisztas gondnoki állásra elhívott.

Hogy e bizalom nyilvánítás után — a Tiszteletes úr pár nap múlva — másat gondol: ki mert volna arról álmodni is?!

Való, hogy a választás ellen óvást adott be hivatalomhoz Szigethy úr és kérdezte: quid consilii? Én a tanácskérő levélre csak consultativ feleletet adtam, olyan dodonai módon: én felesketném, hiszen nekem is volt tetszésem ellenére választott kurátorom, mégis feleskettem és 6 évig elég békességben hivataloskodtam vele. De meg az írás is azt tanítja: „ha éhezik gyűlölöd, adj ennie és eleven szemet gyűjtesz fejére.” Ugyanott: „a rosszat jóval győzd meg” fiat applicatio. Természetes, hogy ezt a metaphoricus mezbe burkolt tanácsomat az én lelkészársam nem alkalmazta.

Való az is, hogy kiszolgált gondnok eljött hozzám s ő is tanácsot kért: mit cselekedjék? Mert Szigethy úr azon analogiára hivatkozással, hogy a király se menti fel a további szolgálat alul a lemondott minisztériumot, míg az új minisztérium ki nincs nevezve: kötelezte őt hivatalának tovább vitelére.

Erre én a gebei ügyek világos ismerésével ilyenforma nyilatkozatot tettem: örüljön, hogy megszabadult a nyügtől, én helyzetemben egy pillanattig se szolgálnék tovább; azonban ha tetszik, ám viselje tovább (volenti non fit injuria) a most már bíróság elé kerülő ügy eldőltéig. E tanácsadásom tanuk előtt történt — kik igazolják, hogy nem útasítottam kiszolgált gondnokot a további működésre, sőt!

És e cáfolhatlan ténnyel szemben imputálja Szigethy úr nekem azt a kijelentést, hogy neki a lemondott, a kiszolgált gondnoknak kell vinni tovább a hivataloskodás terhét.

Azt se írtam, hogy a felesketés actusa nem fontos, csak azt, hogy expressis verbis nincs mondva: Ki teljesítse ezt az igen is fontos ténykedést. A gyakorlat mindenesetre azt igazolja, hogy ez a lelkész teendője, hiszen a törvényalkotó zsinat bölcs előrelátása se tudott olyan situatióra gondolni, s arra alkalmazható törvényt statuálni, amilyennel Gebe sokszor meglepi az ámuló világot. Nyirmeggyes, 1926 május hó 26.

Kiváló tisztelettel:

Tukacs Lajos,
esperes.

Kötelességszerűen helyet adtunk e soroknak, emlékezetbe hozva, hogy a Sz. Gy. úr cikkéhez fűzött megjegyzéseinknél odatettük a fenntartást: si ita est.

K. B.

Különfélék

Baltazár—amerikai-alapítványi emlékünnepegy a Kollégiumban. A minden évben szokásos emlékünnepegy május 29-én, szombaton délután 5 órakor volt a Kollégium oratóriumában. Az ünnepély rövid műsorát a „Kántus” ének-száma vezette be, mely után Karai Sándor kollégiumi igazgató mondott megnyitó beszédet. Majd S. Szabó József főgimnáziumi igazgató gazdag tartalmú, szép beszédben emlékezett meg az amerikai magyarokról s az ünnepély jelentőségéről. Tukacs György koll. esküdt-felügyelő az ifjúság háláját és köszönetét tolmácsolta a Baltazár—amerikai-alapítványból ez évben is élvezett segélyekért. Szabó Sándor I. é. th. szavalata után a Kántus elénekelt a szótót s ezzel az ünnepély véget ért.

Alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye lelkészegyesülete Hajdúböszörményben tartotta a múlt hó végén népes értekezletét. A Kossuth-teri templomban istentisztelet volt, ahol Bartha László esperes imádkozott és dr. Molnár Béla prédikált nagyszámú hallgatóság jelenlétében. Ezt követte a presbiterium tanácsstermében tartott gyűlés, melyet Bakóczy Endre em. lelkészegyesületi elnök vezetett. Az ORLE. vezetősége részéről Csikesz Sándor főtitkár üdvözölte a konferenciát és kérte az augusztusi hajdúböszörményi ORLE. gyűlés sikere előmozdítása érdekében a testvéries együttműködést. Fekete Gyula a belmisszióról, Incze Gábor az iratterjesztésről, tanyai néplapról és a

WACHA tisztít, mos, fest férfi és női fölső ruhát, inget, gallért, kézelőt Debrecen, Simonffy-u. 55.

dr. Kun Bélának, jó sok dolga volt, mert 45 ügy útaltatott ez elé a bizottság elé. Legnagyobb érdeklődést a tábori püspökség jelentése keltette, melynek során kimondta a konvent, hogy az eddig tett intézkedéseket, mint ideiglenes jellegűket, tudomásul veszi s kiküld egy bizottságot, mely a tábori püspökkel és az ág. hitv. evang. atyafiakkal együtt készítsen olyan szabályzatot, mely aztán majd a zsinat elé terjesztetik. A bizottság tagjai Baltazár Dezső püspök, Bernáth Géza és Kun Béla lettek. A harmadik nap az iskolaügyi-bizottság ügyei Dóczy Imre, a közigazgatási bizottság előterjesztései Török Imre előadásában s az egyetemes tanügyi bizottság népiskolai ügyei Janka Károly előadásában, majd a káplán-kongrua ügyek és az adóalapvégrehajtó-bizottság ügyei Benedek Zsolt előadásában kerültek napirendre. Kiss József konventi fogalmazót véglegesítették s ő a hivatali esküt letette. A gyűlés végén dr. Antal Géza püspök mondott köszönetet az elnökségnek a gyűlés vezetéséért s ezzel a gazdag tárgysorozatú ülés az utolsó nap Baltazár püspök helyett elnökölő dr. Révész Kálmán püspök buzgó imájával véget ért. A második nap délutánján pedig bírósági tárgyalások voltak. Tíz ügy intéztetett el, mindegyik az alsó bírósági ítélet helybenhagyásával.

Két kultuszminiszter Debrecenben. Dr. Becker Károly Henrik porosz kultuszminiszter, a teológia doktora, jeles orientalista, Magyarországon járván, Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter társaságában meglátogatta a nevezetesebb magyar kultur központokat s azok közt Debrecent. Megtekintette az egyetemi klinikákat, a református főgimnáziumot, a kollégiumot s a nagytemplomot. Hétfőn, május 31-én, este az egyházkerület vendége volt, a konviktusi helyiségben rendezett vacsorán, melyen gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok üdvözlő szavai után dr. Dóczy Imre mondta el lapunk mai számában közölt nagyszerű köszöntőjét, melyet dr. Veres István tanítóképző-intézetj igazgató tolmácsolt. Becker miniszter válaszában Debrecenről s abban a kálvinizmusnak és a református kollégiumnak jelentőségéről a magyar viszonyokkal, történelemmel s kulturális szükségletekkel alapos tájékozottságra valló szép és megleghangú beszédben válaszolt. Klebelsberg gróf magyarul és németül fejezte ki egyrészt a kollégium és egyházkerület, másrészt a porosz kollegája iránti nagyrabecsülését.

A debreceni református gimnázium ifj. Segítő Egyesülete folyó hó 20-án tartotta záró ülését. A folyó iskolai évben jövedelme volt tanulók tagsági díjaiból, adományokból, kamatokból stb. 18.644,100 K. A jövedelem 20%-ából az Érettségi alapot 1 millió K-val, a dr. Rácz Lajos

alapot 400,000, Kecskeméthy M. Lajos alapot 100,000 és az alaptőkét 2.200,000 K-val növelte. Ily módon az Érettségi alap (a dr. Rácz Lajos 1.500,000 K-ás alapítványával együtt (9.500,000 K-ra, az alaptőke (a Kecskeméthy alap 300,000 K-jával) 7.300.000 K-ra emelkedett. Segélyt kiosztott pénzben 13.266.000 K-t, füzetekben, írószerekben 2.164.000 K-t; 6 évi fennállása alatt 34.156,233 K-t. A református gimnázium volt növendékei és jóakarói önkéntes adományokkal mindinkább gyakrabban keresik fel az egyesületet. A folyó évben a 25 éves találkozóra összegyűlt volt tanítványok 3.000.000 K-t, az István gőzmalom 1.000,000 K-t (újabbán a számadások lezárása óta ismét 1.000,000 K-t), dr. Balogh János orvos úr 1.000,000 K-t) [már másod ízben], van Schaickné hollandi író nő 300,000 K-t, dr. Csobán Endre főlevéltárnok úr 200,000 K-t, a Forgalmi Bank vezetősége 500,000 K-t adományoztak. Fogadják érte a Segítő Egyesület és a református gimnázium tanárkarának hálás köszönetét. Esetleges adományokat hálásan fogad a ref. gimnázium igazgatósága.

Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület

Tiszavidéki Köre 1926 május 30-án d. e. 10 órakor Debrecenben a keresk. társulati polgári fiúiskolában közgyűlést tartott. A közgyűlést megelőzően ugyanott 9 órai kezdettel a Kör választmánya tartott ülést. A közgyűlés tárgyai voltak: Az elnökség bejelentései. A tanárképzés reformja. Előadó: Vitéz Csánky Adorján, igazgató (Debrecen). A polgári iskolák reformja. Előadó: Kadocsa Béla, igazgató Tiszafüred. Státuszrendezés s kapcsolatosan a nem állami tanárság ügye. Előadó: Straky Henrik tanár, Nyiregyháza. A gyűlésen H. Fekete Péter igazgató elnökölt.

A pusztulás útja. A magyarországi táncmeszterek legutóbbi közgyűlésének megállapítása szerint ma Csonka-Magyarországon ötszázal több táncitanár működik, mint egykor Nagy-Magyarországon. Bizony, ez a pusztulás útja.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap tulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

Pályázat.

A botpaládi egyház pályázatot hirdet a halálozás folytán megüresedett orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom: alkalmas lakás kerttel; 40 mázsa rostált búza; 3¹/₂ öl kemény tűzifa beszállítva; 6 kat. hold 1092 □-öl föld használata; 2 legelőjog; ezeknek adóját az egyház fizeti; temetési stóá; megfelelő államsegély. A helyi járandóság 62 értékegységben van megálpitva. A pályázatban jelzett fizetés a megválasztottra kötelező. Kötelesség: a reábizandó osztályok és ismétlősök tenitása, kántori teendőkön kívül egyházi énekkar vezetése, belmissziói munkában való segédkezés, lelkesz akadályoztatása esetén és kanonikus órákon szószéki szolgálat, egyházi jegyzőség. Pályázati határidő június 30. A forradalom és kommunizmus alatti viselkedés hatósági bizonyítványon kívül az illetékes

Kun József késműves és műköszörüs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

lelkész bizonyítványával is igazolandó. A beruházás megváltása az örökösök és az utód között szabad megegyezés tárgyát képezi. Próbaéneklés és orgonázás felhívásra kötelező. Az állás a jövő tanév elején elfoglalandó, a fizetés azonban — tekintettel az özvegyi járulékra — okt. 1-től folyósítatik.

Kánya Gyula,
református lelkész.

FONCIÈRE ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ INTÉZET

DEBRECENI VEZÉRÜGYNÖKSÉGE

ügys mint a TISZÁNTULI REF. EGYHÁZKERÜLET
HIVATALOSAN SZERZŐDÖTT biztosító intézete.

ELFOGAD:

tűz-, jég-, baleset-, szavatósági-, betörés-
ses-lopás-, szállítmány- és élet-biztosítá-
sokat a legelőnyösebb feltételek mellett.

8—52

Lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak, presbiter-
eknek és egyháztagoknak a főtiszteletű és méltó-
ságos egyházkerületi Elnökséggel történt meg-
állapodás alapján külön kedvezmények.

Debrecen, Piac-u. 61. sz., II. emelet.

Debreczeni István
órasmester Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órákraktára

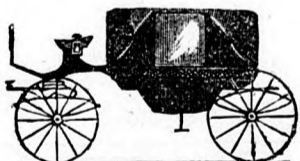
Riesz Henrik

kocsigyár

Debrecen,

Hatvan-u.

Kocsik min-
den alakban.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.

(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÖR-
HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913—53.

Az 1900. évi párizsi világ-, 1921. és 1923. évi vas- és gépipari kiállításon
aranyéremmel kitüntetve. Számos egyházi elismerőlevél és az 1925. Orsz.
Kézművesipari Tárlat versenyén a m. kir. korm. díszoklevelével kitüntetve.

FITTLERSÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

Új Orgonákat,
Orgonasípokat,

iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
szerűen mérsékelt áráért
Árjegyzék ésköltségvetés díjtalan

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,
KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: nappal 322.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református árpolda,
Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,
hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temetéseket vidéken is vállalunk.

KARDOS LÁSZLÓ

DEBRECEN, KOSSUTH-U. 9

VÁSZON—FEHÉRNEMŰ
és KELENGYE szaküzlet.

ALAPÍTÁSI ÉV 1831. 4—4

KIVALÓ ANYAGOK! — HATÁROZOTT ÁRAK

IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó cég
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, FŐTÉR (SARJÁT HÁZ)

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélsebb ajándék lelkész urak részére a palást.

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a négyesületek hasonló ajándékrendeléseit.

Tisztelettel IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE” szabója.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Ref. egyházunk elöljárósága fiatal s.-lelkészünket, ki ideiglenes kiküldetésének ideje alatt a hívek szeretetét nagy mértékben megnyerte, közelebbi eltávozásakor emlékül egy papi palásttal akarja megajándékozni. Az egyházi lapokból értesültünk, hogy uraságod ref. papi diszruhák és palástok szolid kiállításával a lelkészek tetszését és meglegedését vívta ki. Ezért felkérem, szíveskedjék engemet lehetőleg postafordultával értesíteni, körül-belül 100 korona elegendő volna-e egy szebb palástért. Még csak arra kérem, szíveskedjék figyelembe venni, hogy a palásttal egy jeles képzettségű, nemes ambíciójú, általánosan kedvelt kezdő fiatal pap érdemeit óhajtjuk jutalmazni. Vagyis inkább ezzel is arra serkenteni, hogy magát tovább képezze, fejlessze. Eppen azért óhajtánók, hogy az ilyen ajándéktárgynak alkalmas legyen úgy minőség, mint kiállítás tekintetében.

Besztercén (Erdély) 1909 szept. 15-én.

Szíves üdvözléssel: *Ráduly János*, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Készséggel sietek kijelenteni, hogy az Ön által szállított palásttal ifjú lelkészünknek nagy örömet szerezünk.

Fogadja szép munkájáért az elöljáróság teljes elismerését.

Tisztelettel. *Ráduly János*, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF szabó mester úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Alulírott, Szántó József úrral egy papi reverendát készítettem és azzal meg vagyok elégedve.

Debrecen, 1909 ápr. 24.

Hazafias tisztelettel: *Eröss Lajos*, ref. püspök

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

A háztartás, mezőgazdaság és ipar körébe vágó
összes vasárúk
állandó nagy raktára.
Telefon 6.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata.

MOST MEGJELENT könyvujdonságok:

Csürös István: Peldának okáért . . .	35,000.—
D. D. Hastie V.: A ref. gondolkodás alapelve . . .	45,000.—
Hastings: A mintakép (50 gyermek predikációk) . . .	50,000.—
W. Heins: Református dogmatika . . .	175,000.—
Lévay Z.: Egyházi beszédek V-ik kötet . . .	62,500.—
Dr. Makkay S.: Az erdélyi ref. egyházi irodalom 1850-től napjainkig . . .	17,500.—
„ Ird meg, amiket láttál . . .	55,000.—
„ Megszóllalnak a kövek . . .	35,000.—
„ Öntudatos kálvinizmus . . .	25,000.—
Musnai L.: Az Újszövetség történeti ismertetése . . .	65,000.—
„ A magyar biblia története . . .	15,000.—
Ravasz László: Az emberi élet útjának felén . . .	112,500.—
Révész Imre élete 2826—1881 . . .	100,000.—
„ Mennyei nász-dal (esketési beszédek) . . .	25,000.—
Stalker J.: Fájdalmak embere . . .	77,000.—
Vásárhelyi J.: Bizonyágtétel . . .	125,000.—

UJDONSÁG! MOST JELENT MEG!

Méliusz Kis Könyvtára
vasárnapi olvasmányok gyűjteménye.

Szerkeszti: **Uray Sándor**, debreceni református lelkész.

1. szám. Uray S. : Tudod-e mit olvasol? K	5,000.—
2. „ — Nők az egyházban . . .	6,000.—
3. „ — A keresztyén jellemről . . .	6,000.—
4. „ Zih Sándorné : A láthatatlan Isten—Idegenben (két kis elbeszélés) . . .	5,000.—
5. „ Amikor Nagy Péter uram nem ment el a gazdakörbe . . .	4,000.—
6. „ Uray S. : Gonosz Pista börtöt tart . . .	4,000.—
7. „ — Nagy Jóska tenyerest kapott . . .	4,000.—
8. „ Fekete János : Életiskola . . .	4,000.—
9. „ Solymosi József : Két világ . . .	5,000.—
10. „ Makay Lajos : A pokol udvari szállítója . . .	5,000.—
A 10 füzet együtt K 45,000.—	

A LEGSZEBB KONFIRMÁCIÓI AJÁNDÉK

Dr. ERDŐS KÁROLY:

Az én vallásom című kis könyvecske. Ára papírkötésben . . .	K 7,000.—
vászonkötésben (elfogyott) . . .	—
Fohászok, kivonat Az én vallásom című könyvecskeből . . .	1,500.—

Konfirmációi emléklap, kicsi K	500.—, nagy „ 1,000.—
Konfirmációi anyakönyv, 1 iv . . .	2,100.—

A fenti művek kaphatók és megrendelhetők a

„MÉLIUSZ”
könyvkereskedésben,
Debrecen, Ferenc József-út 26.